

Sygn. akt III C 1058/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lipca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Joanna Kruczkowska
Protokolant:	protokolant sądowy Tamara Oktaba

po rozpoznaniu w dniu 24 lipca 2015 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa A. B.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektor Generalny Służby Więziennej

o odszkodowanie

1. powództwo oddała,
2. nieuiszczone opłaty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa,
3. nie obciąża powoda A. B. kosztami zastępstwa prawnego na rzecz Prokuratury Generalnej,
4. nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie adw. H. D. prowadzącej Kancelarię Adwokacką ul. (...), (...)-(...) W., kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) + VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sygn. akt III C 1058/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 9 marca 2012 r. powód A. B. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w W. kwoty 140 000 zł tytułem odszkodowania za doznaną krzywdę poprzez osadzenie go w aresztach i zakładach karnych w warunkach niespełniających ustawowych wymogów (pозew k. 2-3).

Powód wskazał, że swoje roszczenia wiąże z pobytem w Areszcie Śledczym w S. w okresie od 27.01.2009 r. do 06.10.2009 r.; od 29.10.2009 r. do 02.03.2010 r.; od 24.06.2010 r. do 07.07.2010 r. oraz od 03.01.2012 r. do 10.02.2012 r.

W Zakładzie Karnym w G. przebywał od 06.10.2009 r. do 21.10.2009 r.; od 18.03.2010 r. do 24.06.2010 r.; od 25.11.2010 r. do 05.05.2011 r.; od 22.09.2011 r. do 03.11.2011 r.; od 30.11.2011 r. do 03.01.2012 r. oraz od 10.02.2012 r.

Następnie powód w Zakładzie Karnym nr (...) w S. przebywał od 08.07.2010 r. do 23.11.2010 r.; od 06.05.2011 r. do 20.09.2011 r.; od 07.11.2011 r. do 23.11.2011 r, zaś w Zakładzie Karnym we W. nr (...) został osadzony na okres od 04.11.2011 r. do 07.11.2011 r. oraz od 23.11.2011 r. do 30.11.2011 r.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że odbywał karę w niehumanitarnych warunkach z powodu braku intymności i permanentnego poniżenia. Powód wskazywał, że panowały złe warunki sanitarne, okna nie otwierały się, gdyż założone było pleksi, blindy i w związku z tym, nie było prawidłowej wentylacji celi, co także utrudniało dostęp do naturalnego światła. Ponadto ze ścian odpadał tynk, zaś w podłodze były ubytki, co mogło narażać osadzonych na upadki. Powód wskazał, że koce i materace były brudne i porwane, a sanitariaty zaniedbane. Przebywając w jednostkach penitencjarnych powód uskarżał się na brak środków higieny osobistej, środków czystości, brak dostępu do ciepłej wody, co szczególnie w okresie zimowym stanowiło dla niego poważny problem.

Powód A. B. zarzucił, iż nieodpowiednie warunki w wymienionych jednostkach penitencjarnych uwłaczały godności osobistej powoda.

Pozwany Skarb Państwa – Dyrektor Generalnego Służby Więziennej w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska procesowego pozwany wskazał, że powództwo jest oczywiście bezzasadne i nieudowodnione, a nadto podniósł zarzut przedawnienia roszczenia związany z okresem osadzenia powoda w jednostce penitencjarnej w okresie do dnia 8 marca 2009 r.

Pozwany podniósł również, iż strona powodowa nie wskazała, jakie konkretnie dobra osobiste zostały naruszone, ani nie udowodniła faktów, na które w pozwie się powołuje. Skarb Państwa zaprzeczył, by powód doznał jakiegokolwiek szkody, która miałaby być skutkiem niezgodnego z prawem działania lub zaniechania pozwanego związanych z osadzeniem go w jednostkach penitencjarnych w okresie po dniu 8 marca 2009 r. (odpowiedź na pozew – k. 67-84).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód A. B. od stycznia 2009 r. do lutego 2012 r. przebywał początkowo w areszcie śledczym, a następnie w zakładach karnych i nadal w nich przebywa (informacja o pobytach i orzeczeniach k. 143-151).

Powód w wieku 29 lat został dwukrotnie pozbawiony wolności. Przed zatrzymaniem w Areszcie Śledczym w S. był zatrudniony jako murarz, posiada wykształcenie podstawowe. Kontakty rodzinne utrzymuje jedynie z wujkiem i babcią.

Skazany podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych dokonywał samookaleczeń uszkadzając ciało i polykając metalowe przedmioty, gromadził leki niewiadomego pochodzenia oraz żywność. Wobec powoda stosowano środki karne w postaci nagany, pozbawienia otrzymywania paczek, zakazano mu korzystania z zajęć sportowych.

W ocenie psychologów samouszkodzenia ciała mają charakter mieszany – emocjonalno-instrumentalny. Powód nie radzi sobie z emocjami, jego działania są zamierzone i zmierzają do ściśle określonego celu – zmiany miejsca pobytu, a tym samym jednostki penitencjarnej (k. 152-162).

A. B. w Zakładach Karnych nie pracował, z uwagi na fakt, iż w przedmiotowych jednostkach penitencjarnych brak było możliwości odpłatnego zatrudnienia, mimo powyższego powód nie wykazywał chęci do podejmowania nowych zadań.

Podczas pobytu w Zakładzie Karnym w G. A. B. otrzymał trzykrotnie nagany; jest izolowany od osadzonych z powodu składania zeznań przeciwko więźniom deklarującym przynależność do struktur nieformalnych. Ponadto powód ma problemy z uzależnieniem od środków odurzających – amfetamin. A. B. chętnie uczestniczył w zajęciach sportowych i kulturalnych, dbał o porządek w celi oraz o swój wygląd zewnętrzny (ocena okresowa skazanego z dnia 7.05.2010 r.

i z dnia 9.03.2011 r. w Zakładzie Karnym w G., ocena okresowa skazanego z dnia 11.10.2010 r. w Zakładzie Karnym w S. Nr (...), wnioski o przyznanie nagród k. 178-187).

W Areszcie Śledczym w S. powód został osadzony od 27.01.2009 r. do 10.02.2012 r., zamiennie w Zakładzie Karnym w G. od 06.10.2009 r. do 03.01.2012 r.; następnie od 8 lipca 2010 r. do 30 listopada 2011 r. przebywał w Zakładzie Karnym w S. Nr (...) i w Zakładzie Karnym we W. Nr (...) (zeznania powoda z dnia 21 maja 2015 r. k. 449-451, informacja o pobycie i orzeczeniach k. 143-151).

Cele w wyżej wymienionych jednostkach penitencjarnych, w których powód przebywał, były wyposażone standardowo i warunki odbywania kary odbywały się zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 roku Nr 186, poz. 1820).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych przez pozwanego do akt sprawy. Przedłożone dokumenty nie były kwestionowane przez stronę powodową i nie budziły wątpliwości Sądu, w zakresie swojej wiarygodności oraz przedstawionych w nich okoliczności.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda odnośnie jego zarzutów z uwagi na brak jakichkolwiek dowodów na stawiane przez niego twierdzenia. O trudnych warunkach bytowych i sanitarnych powód miał informować ustnie przełożonych zakładów karnych, ale nie znalazło to żadnego odzwierciedlenia w dokumentach związanych z osadzeniem. Powszechnie wiadomym jest, że niezadowoleni osadzeni mogą pisać skargi do organów nadzorujących Zakłady Karne, poczynając od ich Dyrektorów i kończąc na sędziach penitencjarnych. W niniejszej sprawie żaden tego rodzaju dokument nie został przedstawiony.

Wskazane okoliczności w zeznaniach powoda nie znalazły potwierdzenia w innych dowodach, a w ocenie Sądu, miały one na celu jedynie wzmocnienie argumentacji strony powodowej, opisującej złe warunki mieszkalne panujące w jednostkach penitencjarnych.

Powód wskazał dowody osobowe, wnosząc o przesłuchanie innych współosadzonych, ale ostatecznie żaden z tych dowodów nie mógł być przeprowadzony z przyczyn wskazanych poniżej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało rozważyć zarzut przedawnienia roszczeń powoda, podnoszony przez pozwanego, z uwagi na upływ trzyletniego terminu od ewentualnego zdarzenia wyrządzającego szkodę.

Jak wynika z art. 442¹§1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Przyjmuje się w orzecznictwie, że wymieniony przepis obejmuje przedawnienie żądania zapłaty odpowiedniego zadośćuczynienia za krzywdę. Z kolei z treści art. 120 § 1 zdanie pierwsze k.c. wynika, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. W myśl § 2 cytowanego przepisu bieg przedawnienia roszczeń o zaniechanie rozpoczyna się od dnia, w którym ten, przeciwko komu roszczenie przysługuje, nie zastosował się do treści roszczenia. Jak podkreślił Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 17 czerwca 2009 roku, sygn. I ACa 771/09 termin przedawnienia roszczenia nierozzerwalnie związany jest z ustaleniem daty wymagalności tego roszczenia, zaś zadośćuczynienie należne jest za wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, których doznał powód: te, które odczuwał w przeszłości, aktualne i te, które będzie odczuwał do końca życia. Zadośćuczynienie zaś ze swej istoty co do zasady uwzględniać winno wszystkie cierpienia, jakie łączą się z konkretnym czynem.

W niniejszej sprawie powód powoływał się na krzywdę, jakiej doznał w trakcie pobytu w wymienionych w pozwie jednostkach penitencjarnych. A zatem wymagalność roszczenia konkretyzowała się w kolejnych dniach pobytu w tych jednostkach. Biorąc pod uwagę fakt, że niniejszy pozew został złożony w dniu 9 marca 2012 r. roszczenia powoda uległy przedawnieniu za okres do dnia 8 marca 2009 r. Wobec uwzględnienia zarzutu przedawnienia we wskazanym

powyżej okresie, poza rozważaniami prawnymi, a także poza ustaleniami faktycznymi pozostawały warunki bytowe panujące podczas osadzenia powoda we wskazanej jednostce penitencjarnej w S. w terminie przedawnionym.

W ocenie Sądu powództwo w niniejszej sprawie nie zasługiwało również na uwzględnienie co do zasady i za okres nieprzedawniony.

Roszczenie powoda jest niezasadne, jego podstawę prawną stanowią art. 24 i 448 k.c., z uwagi na powołaną przez powoda podstawę faktyczną swojego żądania, w uzasadnieniu którego wskazywał na złe traktowanie i warunki bytowe ubliżające godności ludzkiej w Areszcie Śledczym w S., w Zakładzie Karnym w G., w Zakładzie w S. Nr (...) oraz w Zakładzie Karnym we W. Nr (...). A. B. zarzucał również, iż był represjonowany przez funkcjonariuszy aresztu w związku z kierowanymi skargami na jakość żywności i warunki odbywania kary.

Zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Wynika to wprost z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z 19 grudnia 1966 roku (Dz. U. z 1977 r., nr 38, poz. 167 i 169) i z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 grudnia 1950 roku stanowiących, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust. 1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku.

Powód uzasadniając swoje roszczenie wskazywał m.in., iż umieszczono go w zaniedbanych i przeludnionych celach, bez odpowiedniej wentylacji i oświetlenia, co naruszyło jego godność i prawo do intymności.

W ocenie Sądu powód nie udowodnił okoliczności zgłoszonych w pozwie, nie wykazał, iż działania pozwanego, a dokładnie podległych mu jednostek penitencjarnych faktycznie nie odpowiadały przewidzianym normom.

Dalej analizując zarzuty powoda należy powołać obowiązujące przepisy,

zgodnie z § 30 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. (Dz. U. Nr 152, poz.1493) w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonania kary pozbawienia wolności, określono, że skazany powinien korzystać co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. W przypadku prac fizycznych może korzystać z kąpieli odpowiednio w zależności od potrzeb, natomiast kąpiel osadzonego, u którego stwierdzono chorobę odbywa się według zaleceń lekarza.

Zachowanie odpowiedniej higieny skazanych reguluje art. 110 § 2 k.k.w., uregulowano również możliwość posiadania własnych urządzeń do podgrzania wody.

Kwestię dotyczącą kąpoków sanitarnych reguluje § 28 niniejszego rozporządzenia, wskazano także, że cele mieszkalne powinny być wyposażone w łóżko dla każdego skazanego, odpowiednią do liczby skazanych ilość stołów, szafek i taboretów oraz środków do utrzymania czystości celi.

Oczywiście powód może uważać, iż rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków wykonywania kary pozbawienia wolności nie zapewnia warunków, jakich A. B. by oczekiwał, ale odpowiadają one standardom i nie można mówić, że są nieludzkie.

Z zeznań powoda wynika, że on sam nie ma mieszkania, posiada wykształcenie podstawowe, a jego sytuacja osobista i zawodowa /prace murarskie/ nie wskazują, aby na wolności funkcjonował w lepszych warunkach.

Trzeba zwrócić uwagę, że powód od wielu lat przebywa w jednostkach penitencjarnych w związku z popełnionymi przez siebie czynami karalnymi i jak wynika z dokumentów ma problemy adaptacyjne, dążąc ciągle do zmiany miejsc pobytu odbywania kary.

Standard jednostek penitencjarnych jest oczywiście różny i w ostatnich latach uległ znacznej poprawie, co powszechnie wiadomo, ale cały czas są to miejsca izolacyjne do których osadzeni, w tym również powód trafiają w związku z popełnionymi przestępstwami, a więc to ich postępowanie prowadzi do tych miejsc odosobnienia. Warunki w jednostkach penitencjarnych określone w przepisach są również adekwatne do przeciętnego, skromnego poziomu życia społeczeństwa.

Powód nie może skutecznie mówić o naruszenia dóbr osobistych poprzez warunki w jednostkach penitencjarnych ponieważ nie wykazał, że faktycznie uwłaczały jego dobrom, a same określenia typu „niehumanitarne” są tylko subiektywną oceną, niewykluczone że podyktowane chęcią otrzymania znacznej sumy odszkodowania. A. B., jak wspomniano już wyżej, poza własnymi skargami wypowiedzianymi w formie zeznań nie przedstawił żadnych dowodów na to, że faktycznie we wskazanych jednostkach były niegodziwe warunki odbywania kary pozbawienia wolności i to w wymiarze obiektywnym.

Sąd dopuścił dowody z zeznań wszystkich wskazanych przez powoda świadków M. Ś. (k. 135), W. K. (k. 221), K. D. (k. 194), R. K. (k. 222). Jednakże pominął wskazane dowody z uwagi na wielokrotne niestawiennictwo świadków lub na niemożliwość ich przesłuchania, gdyż nie zostały zaktualizowane przez powoda adresy ewentualnie dane w postaci imienia ojca, co do których uzupełnienia braków powód był zobowiązany (pismo powoda z dnia 19 maja 2014 r. k. 266-267, protokół k. 465-466). Nie został uwzględniony wniosek pełnomocnika powoda, aby Sąd ustalił dane adresowe wskazanych przez powoda świadków M. Ś. oraz daty urodzenia R. K. ponieważ nie jest rolą pozwanego i Sądu do poszukiwania danych świadków. Co więcej tego rodzaju bliższe ujawnienie danych osobowych osób nie biorących udziału w sprawie naruszałby ustawę o ochronie danych osobowych, tym bardziej, że wskazane osoby opuściły już zakłady karne.

Mając zatem na uwadze wynik przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego oraz uwzględniając całokształt okoliczności sprawy, brak było podstaw do zasądzenia na rzecz powoda jakiegokolwiek kwoty odszkodowania za naruszenie jego dóbr osobistych, które wiązało się z warunkami odbywania kary.

Zgodnie z treścią art. 6 k.c. oraz 232 k.p.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Należy przy tym pamiętać, że twierdzenie istotnej dla sprawy okoliczności powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą (wyrok SN z dnia 22 listopada 2001r., I PKN 660/00). Zatem to na powodzie spoczywał ciężar wykazania krzywdy, jaką w swojej ocenie doznał wskutek pobytu w jednostkach penitencjarnych. Jednak powód w przedmiotowej sprawie nie sprostał temu obowiązkowi. W ocenie Sądu, nie udowodnił on tych okoliczności, jakie podnosił w pozwie i w kolejnych pismach procesowych - nie wykazał bowiem, iż działania czy też zaniechania pozwanego rzeczywiście miały miejsce. W związku z czym Sąd nie dał wiary twierdzeniom powoda w zakresie naruszenia jego dóbr osobistych we wskazanych jednostkach penitencjarnych.

Podsumowując, za nieudowodnione Sąd uznał opisywane w pozwie warunki, w których powód miał przebywać w poszczególnych jednostkach, albowiem nie znajdują one potwierdzenia w zebranych w sprawie materiale dowodowym.

W ocenie Sądu twierdzenia powoda, w których wskazywał on na złe warunki panujące w celach miały na celu wzmocnienie argumentacji żądań pozwu, zmierzającej w kierunku skłonienia Sądu do uwzględnienia powództwa zgłoszonego w niniejszej sprawie.

W ocenie Sądu brak jest podstaw do zasądzenia na rzecz powoda jakiegokolwiek kwoty odszkodowania z tytułu warunków odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, iż w judykaturze ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym sąd nie ma obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia w każdym przypadku naruszenia dóbr osobistych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 roku, II PK 245/05, OSNP 2007/7-8/101). Zasądzenie odszkodowania ma charakter fakultatywny i od oceny sądu opartej na analizie konkretnych okoliczności danej sprawy zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie (wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 11 stycznia 2007 roku w sprawie I ACa 833/06).

Należy mieć na względzie, że do istoty osadzenia w jednostce penitencjarnej należy pewne ograniczenie praw i wolności jednostki. Trudno oczekiwać, aby warunki bytowe, sanitarne i socjalne panujące w jednostkach penitencjarnych mogły odpowiadać warunkom, które osoba może samodzielnie kreować pozostając na wolności. Obowiązkiem władz publicznych jest jednak zapewnienie osadzonemu humanitarnego wykonania kary pozbawienia wolności, z poszanowaniem jego godności, praw i wolności obywatelskich. Ograniczenie tych wolności może wynikać z przepisów prawa i wydanego na ich podstawie prawomocnego orzeczenia.

Powód powinien mieć w związku powyższym świadomość, iż warunki panujące w jednostkach penitencjarnych mogą odbiegać od przyjętych przez niego standardów bytowych.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w sentencji wyroku, nie obciążając powoda kosztami zastępstwa prawnego pozwanego z uwagi na fakt jego przebywania w dalszym ciągu w zakładzie karnym, bez dochodów oraz przejął opłaty sądowe na rachunek Skarbu Państwa z uwagi na zwolnienie od kosztów. Wyplacono wynagrodzenie pełnomocnikowi powoda ustanowionemu z urzędu według norm przepisanych.